

De la 1 ianuarie 2024, intra în vigoare Legea prestatorului casnic în România. Care sunt principalele prevederi și ce problema socială rezolvă aceasta?

Una dintre activitățile din România care se desfășoară încă, în mare parte, în zona gri sau chiar “la negru” din punct de vedere al plăților către prestatori, al înregistrării legale și al declarării muncii prestate este cea a serviciilor desfășurate de către persoane particulare în gospodării, precum cele de menaj casnic, prepararea hranei, grădinarit, îngrijirea copiilor și a bătrânilor sau alte activități casnice. De cele mai multe ori, aceste servicii sunt oferite ocazional, iar plățile dinspre beneficiar către prestator se fac în numerar și sunt rareori fiscalizate. Fenomenul nu este caracteristic doar României, acesta se întâlnește în multe alte țări europene, motiv pentru care instituțiile din Uniunea Europeană sunt preocupate de aducerea lui în legalitate.

Într-un raport publicat anul trecut de Autoritatea Europeană în domeniul Muncii (European Labour Authority – ELA), realizat pe baza datelor colectate din cele 27 de state membre UE, se arată că, din 12,8 milioane de lucrători casnici (Personal and Household Services - PHS), peste jumătate (6,8 milioane) nu erau înregistrați în evidențele autorităților locale de muncă. Altfel spus, muncesc “la negru”. Și în România, de cele mai multe ori, aceste activități nu se derulează printr-un contract care să asigure protecție socială pentru prestator și plata taxelor aferente către bugetul de stat.

Anvergura fenomenului rămâne însă greu de evaluat, în lipsa unor estimări oficiale în sectorul muncii nedeclarate. Indiferent dacă aceste servicii se derulează permanent sau ocazional, beneficiarii și prestatorii persoane fizice ar trebui să opteze pentru forme legale de muncă și plată.

În acest context, în România va intra în vigoare, începând de anul viitor, Legea prestatorului casnic (Legea nr. 111/2022) – cadrul legal în baza căruia persoanele fizice pot desfășura activități casnice în schimbul unei remunerații acordate sub forma de tichete de activități casnice. Între prestator și beneficiar se stabilește un raport juridic prin acordul de voință al părților, fără a avea o formă scrisă, în vederea prestării activităților casnice.

Legea stabilește noțiunea de activitate casnică, modalitatea prin care vor fi plătiți cei care prestează aceste activități, respectiv prin tichete pentru activități casnice, mecanismul prin care beneficiarii serviciilor vor achiziționa tichetele de la agențiile pentru ocuparea forței de muncă județene și a municipiului București, de la poșta sau prin intermediul unei platforme electronice. Prestatorii vor transforma tichetele în bani, în cel mult 12 luni de la data primirii acestora, la agenții, la poșta sau prin ordin de plată/transfer în contul bancar indicat de către prestator prin platforma electronică, iar impozitele și contribuțiile datorate de către prestatori vor fi reținute la momentul preschimbarii tichetelor în bani. Obligațiile fiscale se plătesc de către agenții, în numele prestatorilor casnici.

Prestatorul casnic nu poate fi un membru al familiei beneficiarului. Valoarea unui tichet de activități casnice este de 15 lei, nu este transferabil și nu poate fi utilizat pentru achiziția altor bunuri și servicii. Legea definește activitatea casnică drept activitatea ocazională, necalificată, desfășurată de un prestator casnic, în legătură cu gospodăria unei familii sau a unei persoane singure, în calitate de beneficiar.

Activitatea nu este efectuată în scop comercial și include servicii de curățenie, igienizare, spălat/calcat rufe, croitorie, preparare a hranei, îngrijire corporală, hranire ori de supraveghere a beneficiarului casnic dependent.

Avantajele pentru prestatorii casnici, conform legii care va intra în vigoare de la 1 ianuarie 2024:

- Tichetele de activități casnice beneficiază de un tratament fiscal favorabil – prestatorii datorează doar impozit pe venit (10%) și contribuția la pensie (25%), ambele cote aplicate la jumătate din valoarea tichetului;
- Prestatorii casnici devin asigurați la sistemul de pensii, precum și la sistemul de sănătate având dreptul la pachetul de servicii medicale de bază (chiar dacă nu plătesc și contribuția la sănătate) în anumite condiții;
- Prestatorii casnici pot beneficia de indemnizația de șomaj, întrucât potrivit legii, aceste persoane nu sunt asimilate unora ce realizează venituri.

Beneficiarii care vor cumpăra și folosi, într-un an, cel puțin 600 de tichete de activități casnice, vor primi de la stat, încă 75 de tichete, gratuite, ca stimulente și vor putea fi folosite în anul următor.

În plus, angajatorii pot acorda salariaților proprii sub formă de primă sau bonus, în afara de salariul de bază stabilit, tichete de activități casnice, suportând valoarea acestora. Pentru aceste beneficii, salariații vor suporta doar impozit pe venit, nu și contribuții sociale. Angajatorii care au cumpărat și acordat într-un an cel puțin 600 de tichete pentru același angajat, pot beneficia gratuit de 50 de tichete în anul următor, pentru fiecare angajat pentru care au cumpărat și acordat minimul de tichete.

De ce este binevenită noua lege?

Legea prestatorului casnic vine să umple un gol legislativ și reglementează o zonă în care activitățile se derulează, de cele mai multe ori, nefiscalizat și necontrolat. Legea își propune să aducă la suprafață veniturile persoanelor care desfășoară activități gospodărești și taxele ce s-ar datora de către acestea, printr-un mecanism de plată bazat pe tichete gestionate de către autorități și, în același timp, să ofere protecție socială acestor persoane.

Ce se întâmplă în alte țări europene?

Mecanisme de plată prin tichete care ajută lucrătorii casnici să își desfășoare activitatea legal și fiscalizat, prin care sarcinile lor administrative sunt reduse și simplificate, există în multe alte state europene.

În Franța a fost introdusă în legislație (din anul 2006) o schemă de vouchere – “Chèque emploi service universel (CESU)” – pentru a facilita accesul la servicii casnice. Această schemă a simplificat procedurile necesare pentru a transforma munca nedeclarată în munca declarată și pentru a crea noi locuri de muncă. Voucherele permit beneficiarilor (gospodăriile private) să obțină deduceri fiscale sau finanțare pentru servicii casnice. Mai mult, companiile care achiziționează astfel de vouchere, pentru a le acorda propriilor angajați ca avantaje salariale, pot beneficia de deduceri fiscale de până la 50.000 euro / an.

În Belgia a fost reglementat un sistem pe baza de vouchere încă din 2001. Beneficiarul serviciilor casnice achiziționează un anumit număr de vouchere de la o companie emitentă și oferă unui prestator un voucher pentru fiecare ora lucrată. Prețul voucherului este stabilit de autoritățile publice, iar angajatul prezintă tichetele la organizația intermediară unde este angajat și primește în schimb un salariu și alte beneficii. Organizația intermediară returnează voucherele către entitatea emitentă și primește în schimb o sumă de bani, subvenționată din fonduri publice.

În Austria a fost introdusă în legislație în 2006 o schemă de vouchere – “Dienstleistungsschecks” – cu scopul de a reduce munca nereglementată și de a îmbunătăți protecția socială a lucrătorilor casnici. Voucherele permit persoanelor care au nevoie de servicii în propriile gospodării (precum servicii de îngrijire a copiilor, a persoanelor în vârstă, gradinarit, curățenia casnică și întreținerea casei) să plătească pentru aceste servicii prin vouchere, în loc de plățile în numerar. Prin plata acestor servicii prin vouchere, beneficiarii îndeplinesc toate obligațiile de asigurări sociale în numele prestatorului.

În general, alte state din Uniunea Europeană au optat pentru utilizarea de vouchere, simplificarea conformării pentru prestatorii casnici și beneficiarii serviciilor, credite fiscale și alte stimulente. Gospodăriile și lucrătorii din acest domeniu socio-economic au nevoie de proceduri administrative simple (instrumente declarative și fiscale simple) care să îi ajute să-și formalizeze locurile de muncă. Este ceea ce România va încerca începând de anul viitor.

Pe fondul nevoilor de reformare a sistemului fiscal din România, coroborat cu intensificarea acțiunilor ANAF pentru conformarea tuturor celor care obțin venituri în diverse forme, este evident efortul autorităților fiscale de a reglementa și a aduce în lumina legislației și zonele gri sau negre ale economiei naționale. Aceste eforturi se aliniază celor ale Uniunii Europene de a aduce o anumită siguranță paturilor sociale defavorizate, prin reglementări facile și diverse stimulente.